

MAGYARORSZÁGI SZENT KIRÁLYLÁNYOK
EMLÉKEZETE

Bérczi Szaniszló

Budapest, 2007

MAGYARORSZÁGI SZENT KIRÁYLÁNYOK EMLÉKEZETE Bérczi Szaniszló, Budapest, 2007

A 2007-es esztendő jeles évfordulók sorát hozta. Árpád vezér halálának éve ez, aki 1100 évvel ezelőtt a pozsonyi csatában, fiaival együtt megsemmisítette a hazánkra törő német seregeket. Hősi halált halt a csatamezőn, fiaival. A magyar nemzet tisztelettel és szeretettel emlékezik meg honszerző és honvédó fejedelmünkről.

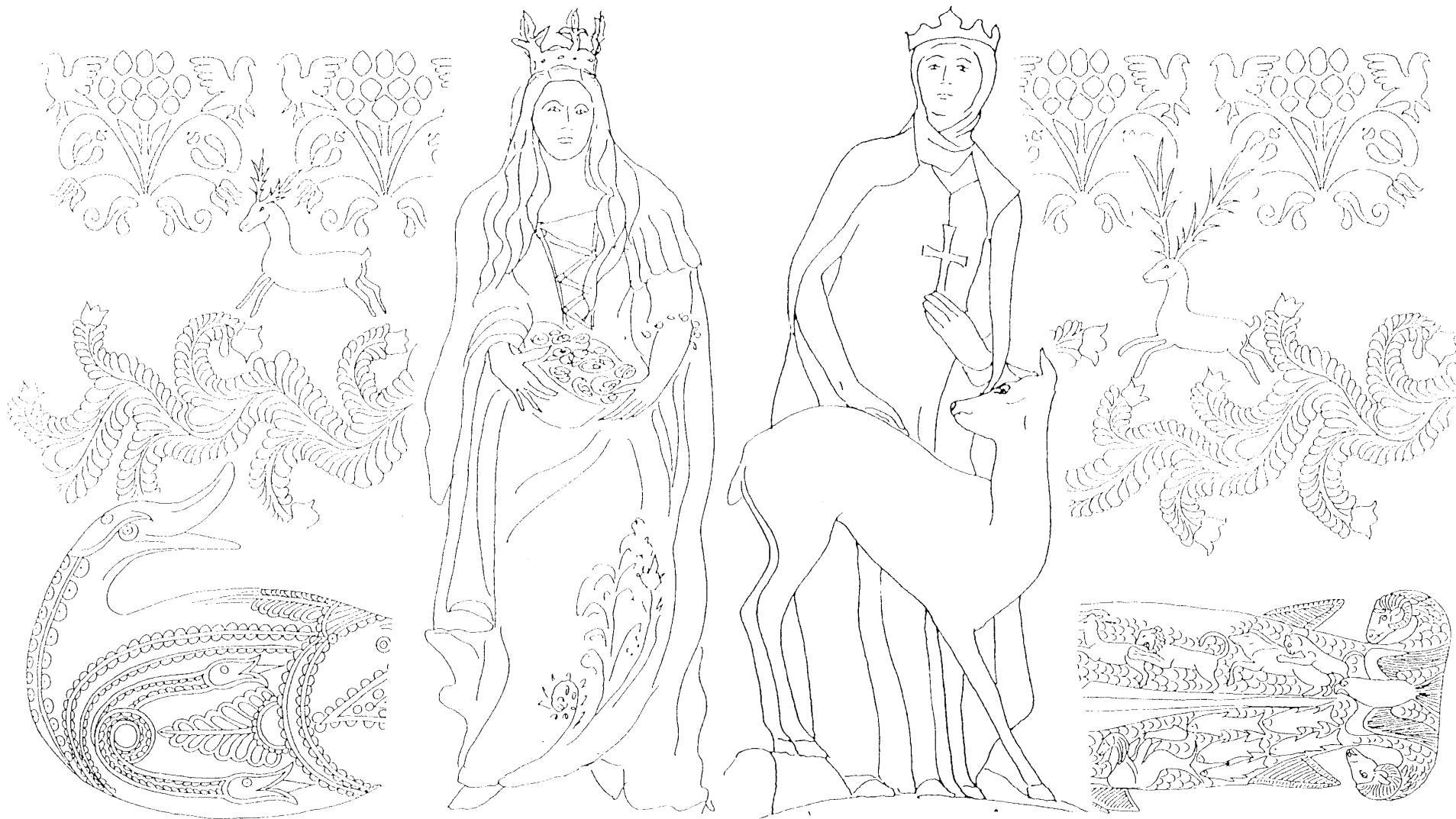
Szent István király fia, a később Szent László király által szentté avatott Imre herceg 1000 évvel ezelőtt született. Élete virágában szőlította el őt az Úr és sorsdöntő éveket hozott a trónörökös halála István király és Gizella királyné számára. Füzetünkben mégis a magyar szent királyok családjából származó királylányokra emlékezünk. Talán mert a ma élő magyar családok „királylányain” sok múlik abban, hogy tovább vigyék az éltszentség, az önfeláldozás hősiességét.

Mielőtt a szent királylányokhoz fordulnánk, hogy életükből példát meríthessünk, megemlékezünk még gróf Batthyány Lajos vértanú miniszterelnökünkről is, aki 200 éve született. És 200 éve született Lenkey János tábornok is, aki a 14. aradi vértanú honvédtábornokunk.

A Magyarországról Európa távoli végeire is eljutott Árpád házi ifjak és leányok máig példát állítanak a magyar ifjúság elé. Az elmúlt évszázadok során sem múlt el éltszentségük fénye. Ahogy II. János Pál pápa mondta az ószandeci klarissza kolostorban az alapítónő, Szent Kinga lengyel királyné 1999-es szentté-avatásán: „Közép-Európa népei, a hívó lelkek nem felejtették el a magyar király lányát.” A Szentatya beszédében fölidézte Kinga életútját is. „Születésétől kezdve csodálatos módon megtapasztalta az éltszentség üdvözítő kisugárzását. Az Árpád-házi IV. Béla magyar király családjában látta meg a napvilágot, abban a királyi dinasztiában, amely nagy buzgósággal ápolta a hitéletet és nagy szenteket adott az egyháznak. Az Árpád-ház szülötte Szent István, Magyarország legfőbb védőszentje és fia, Szent Imre, továbbá Szent László király. A család szentjei között sajátos helyet foglalnak el a nők: Árpád-házi Szent Erzsébet, Szent Hedvig, Lengyelország királynője, prágai Szent Ágnes és végül a három nővér, Szent Kinga, Szent Margit és Boldog Jolán. A család éltszentségének világossága vezette el Kingát Isten szent nevéhez.” Mit kell tenni ahhoz, hogy a család, az iskola, a munkahely, a falvak és a városok, az egész ország szentek lakóhelye legyen, akik hatással vannak környezetükre, jószáguk, Krisztus tanításához való hűségük által” sorolta a kérdéseket a Szentatya. „Szent Kinga és az elmúlt századok minden szentje így válaszol: tanúságtételre van szükség, hogy ne rejtsék hitüket véka alá. A családon keresztül halad végig az emberi életút, a családban bontakozik ki az emberiség üdvösségének történelme is. A család feladata az, hogy küzdjön a jó erőinek felszabadításáért, mondta a pápa: „E föld védőszentjével együtt arra kérem minden honfitársamat: a lengyel család örizze meg Krisztusba vetett hitét! Tartsatok ki szilárdan Krisztus mellett, hogy Ő Bennetek maradjon! Ne engedjétek, hogy szívetekben kihunyjon az éltszentség világossága! Ne féljétek szenteknek lenni! A végéhez közeledő évszázad, az új évezred legyen a szentek korszaka!” A pápa arra buzdította a fiatalokat, hogy védelmezzék meg belső szabadságukat. Szent Kinga Isten dolgaival törődött ezen a Földön is. Buzgón munkálkodott a Piastok örökségének egységén, atyai hozományát nem habozott az elpusztult ország felemelésére fordítani. Nevéhez fűződik többek között a Krakkó melletti sóbányák feltárása, de törődött a nemzet kultúrájának fejlődésével is. Az általa alapított kolostorban született az első lengyel nyelven íródott könyv, Dávid Zsoltároskönyve. Miért élt Szent Kinga alakja oly erősen tovább a lengyelek emlékezetében? Mi annak az erőnek a neve, amely ellenáll az „elmúlik minden” könyörtelen törvényének? „A szeretet!” mondta a pápa, aki beszéde végén megköszönte Szent Kingának, hogy a szentté-avatás napján „közös imába gyűjtötte össze Lengyelország, Magyarország, Csehország, Szlovákia és Ukrajna híveit, fölélesztve a lelki egység hagyományát, amelyen ő maga oly nagy odaadással munkálkodott.”

II. János Pál pápa szép gondolataival indítjuk útjára az Eurázsiai művészetek sorozat újabb kifestő füzetét, melyben nyolc magyarországi szent királylányról emlékezünk meg. Ketten közülük bölcs királyaink unokái voltak, hatan pedig leányai. Skóciai Szent Margit, Szent István király unokája, a Shakespeare drámából is ismert Lady Macbethet követte, mint királyné, Malcolm király hitveseként a skót királyi trónon, majd leánya révén az angol királyi ház ősnője lett. Szent Irén, ősi nevén Pirooska, Szent László király leánya, bizánci császárné lett és Mánuel császár édesanyja, aki a bizánci császárság rövid fénykorát hozta vissza. Prágai Ágnes III. Béla király unokája volt. Szent Erzsébet az egyik legismertebb Árpád-házi magyar szent Európában, II. Endre leánya és IV. Béla király testvére. IV. Béla leányai a Tatárjárás után hárman is a szentek sorába léptek: Kinga, Jolán és Margit. Közülük Kinga lengyel királyné lett. Nagy Lajos kisebbik leánya, Hedvig pedig Lengyelország királynőjeként örökölte Lajos trónját és lépett a Jagelló Ulászló királlyal házasságra, hogy megtérítsék a keresztény Litvániát. Hedvig és Kinga Lengyelország két, magyar származású védőszentje.

A középkori Magyar Királyság nemcsak erős állam volt, hanem példát is mutatott a térség népeinek. Különösen jól látható ez az Árpád ház szentjeiben, akik a keresztény Európa nagy példaképei is. Emlékezünk rájuk szeretettel, próbáljuk meg példájukat követni a mai világban. Ebben segít az, hogy róluk olvasva, a képeket festve gondolatban mi is beszélgethetünk velük és segítségüket kérhetjük ahhoz, hogy embertársaink javán munkálkodva gyakoroljunk majd társaik leheletéből az égi hazában.

MAGYARORSZÁGI SZENT KIRÁLYLÁNYOK
EMLÉKEZETE

Bérczi Szaniszló

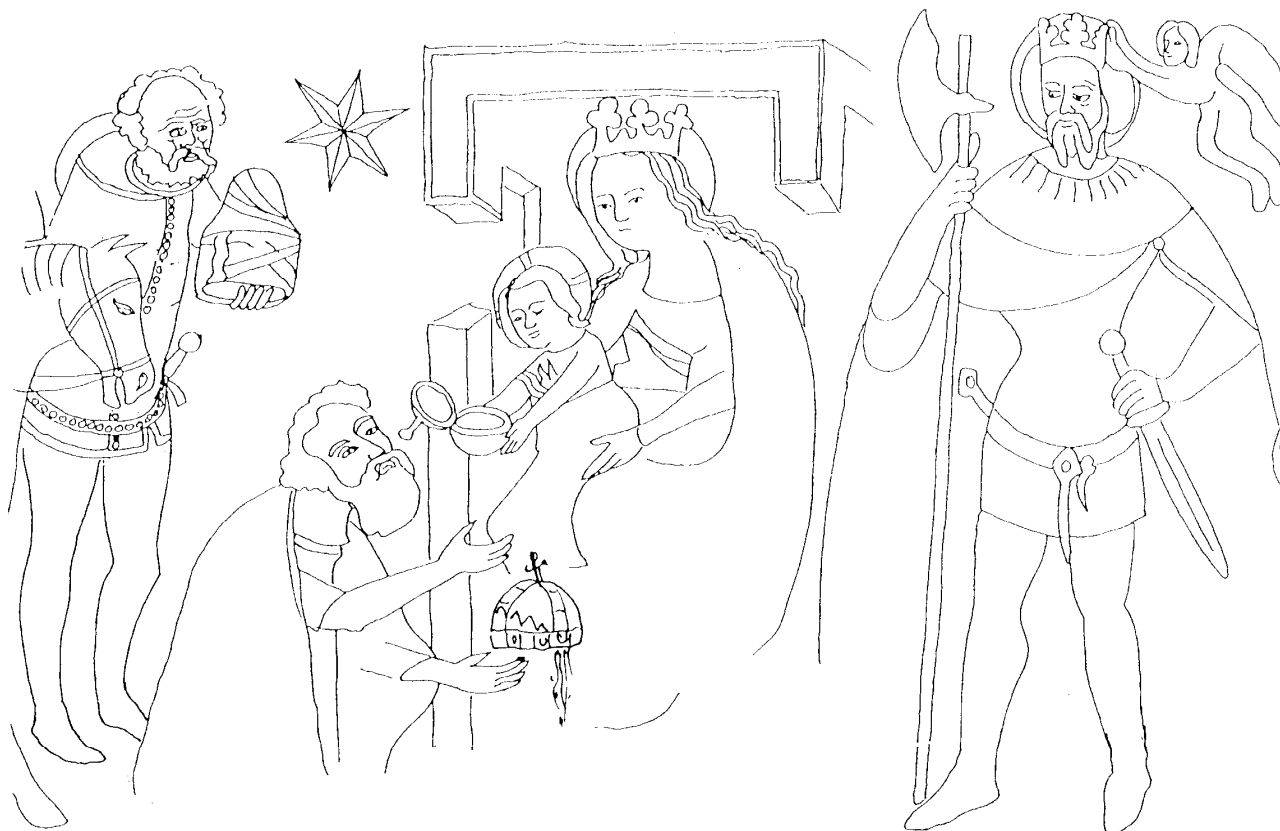
Budapest, 2007

SZENT ISTVÁN KIRÁLY UNOKÁJA, SKÓCIAI SZENT MARGIT

Az Árpád házi királyok családjából az első szent királynő 1047-ben, Réka várában született. Édesanyja, Ágota, Szent István király leánya, édesapja Edmund, angliai trónörökös. A családban hárman voltak testvérek és az Angliából Magyarországra menekült Edmund jól érezte magát Magyarországon. Nagybátyja, Eduárd, 1041-ben foglalta el Anglia trónját. Eduárd egész ifjúságát Normandiában töltötte és amikor Anglia királya lett, normannokkal vette körül magát, a püspöki és apáti székekbe normann klerikusokat hozott. Mivel házassága gyermektelen volt, a trónt – bár jogosulatlanul, de – elígerte nagybátyjának, Normandiai Vilmosnak. A „Bölcsök Tanácsa” azonban másként döntött: Edmundot hívta meg az angol trónra. Küldöttség indult érte Magyarországra, és 1057-ben Edmund meg is érkezett Angliába a feleségével, Ágotával és gyermekeivel: Margittal, Krisztinával és Edgárral. Margit ekkor tíz éves volt. Édesapját királlyá koronázták, de néhány év múlva meghalt. Az új király, bátor Harald uralkodása nem tartott egy évig sem, mivel 1066-ban a Hastingsi csatában elesett. A Bölcsök Tanácsa most Edmund és Ágota fiát, Margit testvérét, Edgárt választotta királlyá, de a gyermekkirály Edgárnak nem voltak esélyei Hódító Vilmossal szemben. Edgár ezért anyjával és nővérével, Margittal együtt Skóciába menekült. Angliát ősi ellenségeskedés távolította el Skóciától, ahol akkor Malcolm uralkodott, a „Véreskezű”.

Malcolmot ismerjük Shakespeare Macbethjéből, illetve az abból készült csodálatos operából, a Macbethből. Macbeth Malcolm király apját, Duncan királyt ölette meg, s foglalta el trónját. Macbeth halála után Malcolm került a trónra és kegyetlen bosszút állt Macbeth hívein. Malcolm megszerezte magának Margit kezét, aki családja biztatására és védelmében mondott igent a házasságra. Margit tehát Skócia királynéja lett. Életrajzában ezt írják a krónikások: „Malcolm felesége nemes volt bölcsességben és jámborságban: ennek hatására a király elhagyta vad szokásait és az egész királyi környezet megváltozott Margit körül. Margit összehívta a skót egyház zsinatát, hogy a római egyház szokásaitól eltérő szokásoktól megszabadítsa a skótokat.” Nemesak a királyi krónikák, hanem más források is följegyezték, hogy a skót nép hálás szeretettel tisztelte Margit királynőt. Margit, mint királyi nagyapja tette azt Magyarországon, Skóciában templomokat és kolostorokat épített, és minden nyomorúságos szenvedőn segített. Margit leányát, Matildot Hódító Vilmos legkisebb fia számára kérte el feleségül. Vilmost ez a legkisebb fia, I. Henrik követte az

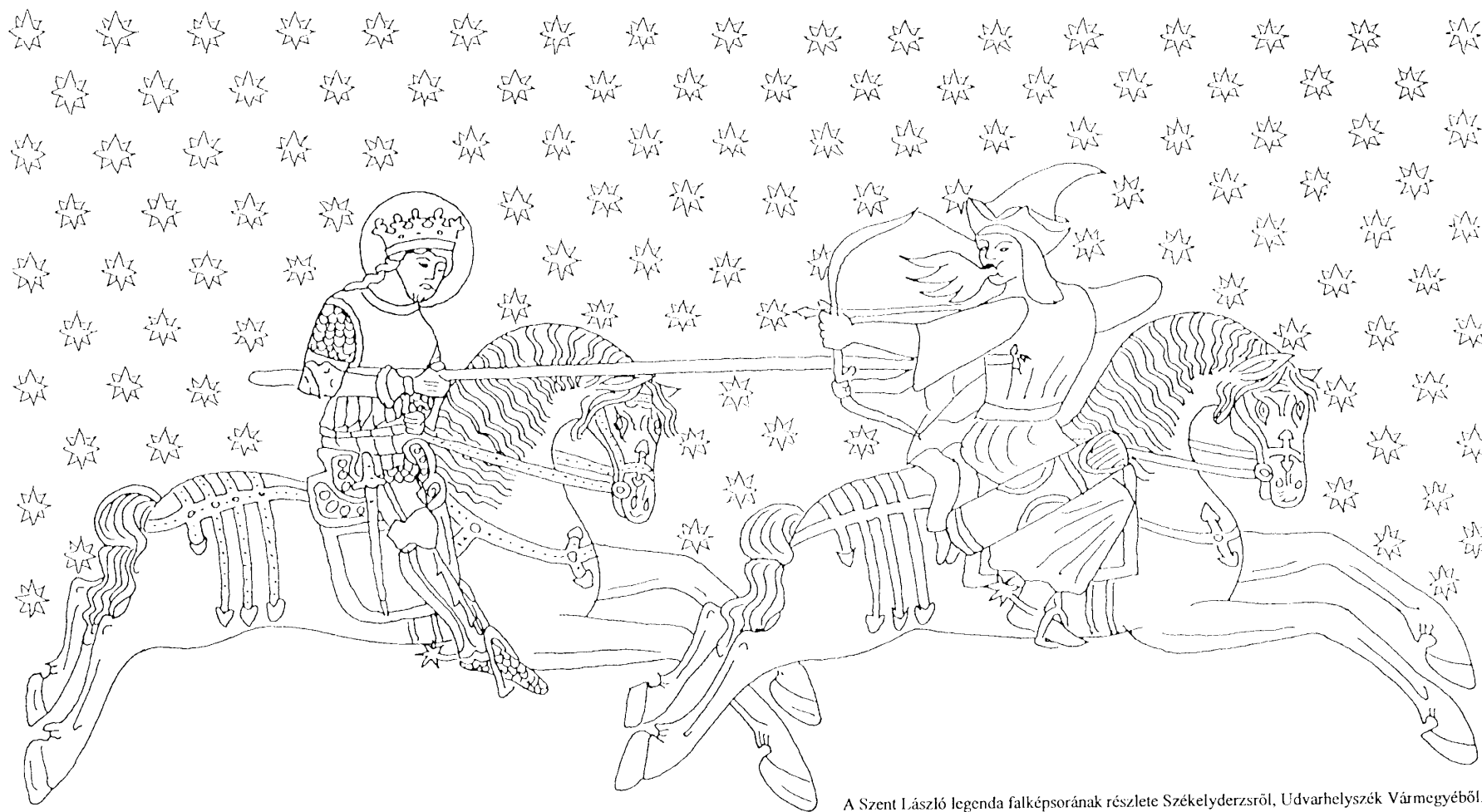
angol trónon, így Margit minden angol királynő anyja is. A skót királyné 1093. november 16-án halt meg, röviddel az után, hogy Malcolm és fia elestek egy csatában. A nép körében már régóta szentként tisztelték, de ünnepélyes szentté avatására csak 1261-ben került sor. Margit és Malcolm földi maradványai Madrid mellett, az Escorial templomában nyugszanak, mert a reformáció idején Spanyolországba menekítették azokat.

Velemér: Aquila János falképsorából azt a részletet látjuk, amikor Szent István király fölajánlja a Magyar Szent Koronát Szűz Máriának, Magyarország Nagyasszonyának.

Skóciai Szent Margit, Szent István király unokája, Malcolm király hitvese lett és skóciai királyné. Malcolm Duncan király fia, aki megmenekül Macbeth gyilkos törétől, és amikor „megindul a birnami erdő”, (ahogy Shakespeare írja drámájában), legyőzi apja gyilkosát, Macbeth királyt és elfoglalja a skót királyi trónt. Később Margit és Malcolm gyermekei közül választ a fiának feleséget a hastingsi győztes, Hódító Vilmos. A Normandiából érkezett hódító király kisebbik fia, Henrik néven, angol király lesz, felesége pedig a későbbi angol királyok özanyja. Képünk egy pompás falikárpit részlete. A jelenetsor a nevezetes hastingsi csatáról készült, és a normandiai Bayeux-ben őrzik. Normandia is viking hódítás, Franciaországnak az Angol királyság felé néző partvidékén, de a a normandiai vikingek, akik a dánhoz hasonló északi nyelvet beszélték, rövid egyetlen évszázad alatt „elfranciásodtak”. Az 1066-ban megvívott ütközetben Hódító Vilmos legyőzte Harald királyt, annak a régi angolszász dinasztíának utolsó tagját, amelyhez Ágota férje is tartozott.

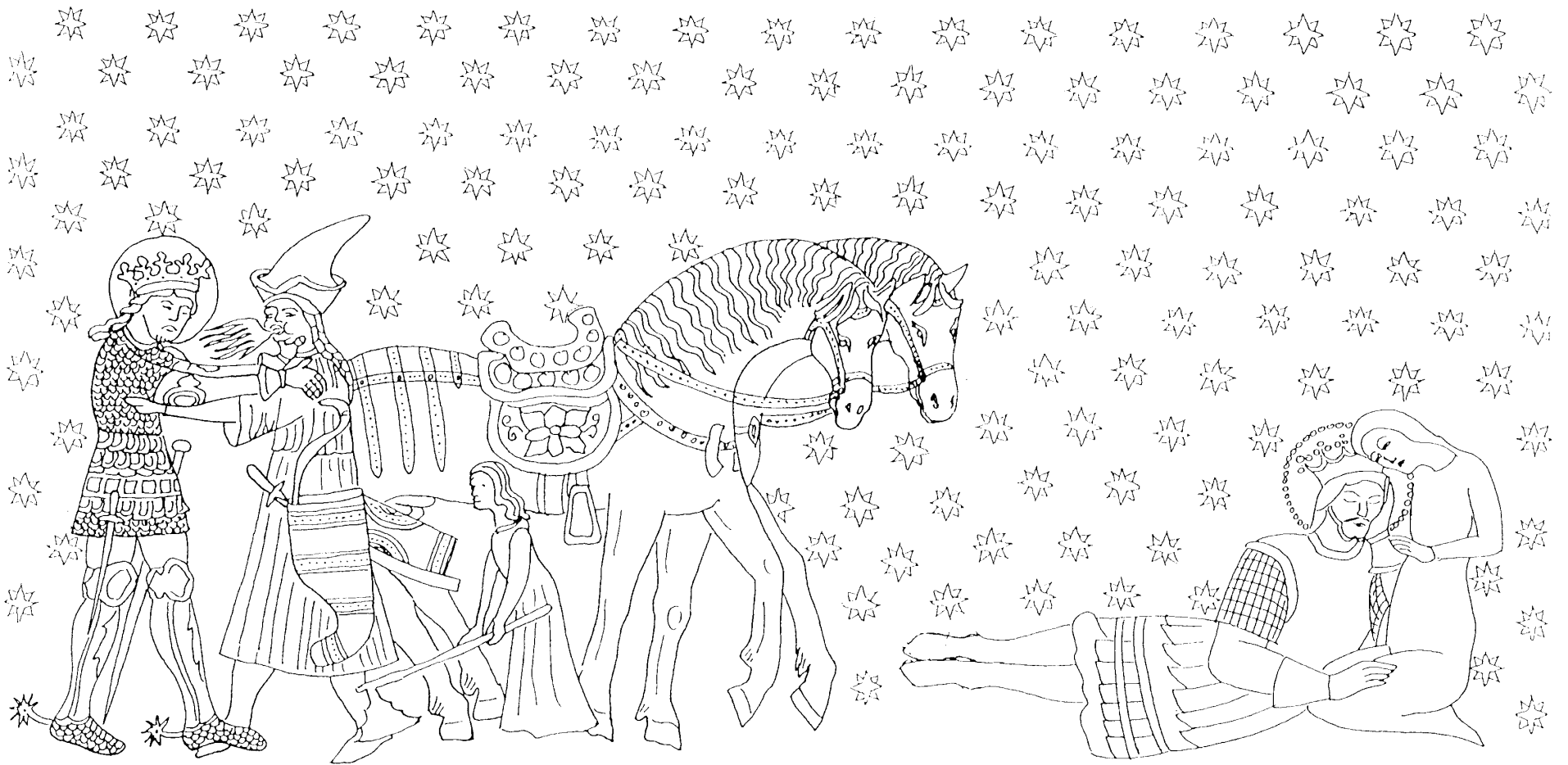
A Szent László legenda falképsorának részlete Székelyderzsről, Udvarhelyszék Vármegyéből.

SZENT LÁSZLÓ KIRÁLY LEÁNYA, ÁRPÁD- HÁZI SZENT PIROSKA, más néven SZENT IRÉN

Az Árpád házi királyok családjából a második szent királylány 1088 táján született Szent László király és Rajnaföldi Adelhaide gyermekeként. Szülei halála után sokáig

élt még Könyves Kálmán udvarában. A királyi diplomácia 1105-ben kívánatosnak tartotta, hogy az ország érdekében házasságot kössön a bizánci trónörökösrel, Ioánnés Komnénossal. Az egyházi házasság megkötéséhez Piroskának át kellett térnie az ortodox hitre. Szent László

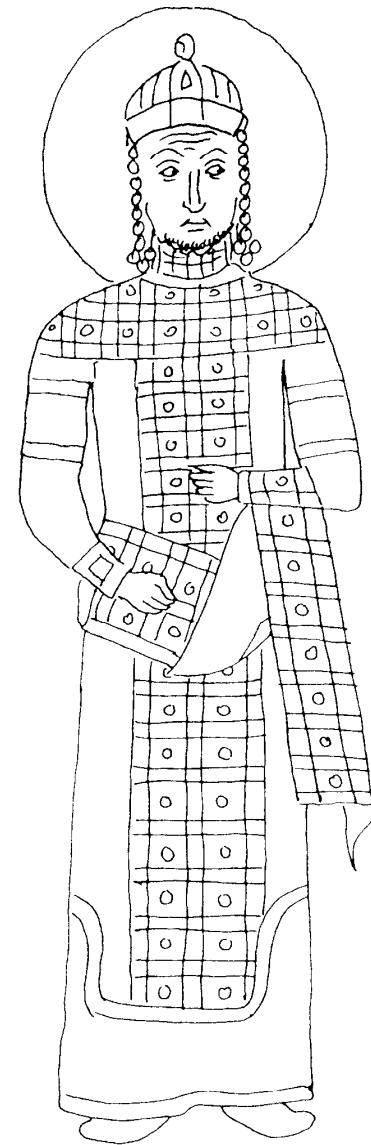
leánya jó császárnő és Komnénosz császárnak hűséges, segítő hitvese lett. Házasságukból négy fiú és négy leány született. Közülük Mánuel bizánci császár korának híres hadvezére volt, Szent László király méltó unokája. Piroska, a magyar királyi udvarban nevelkedvén Bizáncban is

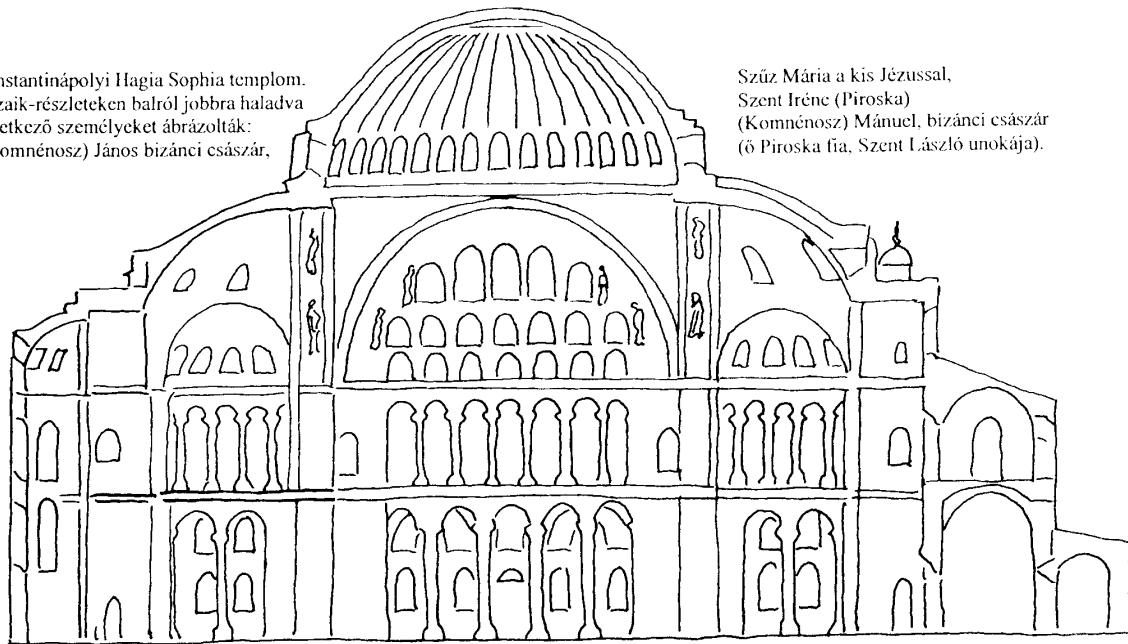
kitűnt az államügyekben való jártasságával. A császári gazdagságra úgy tekintett, mint az uralkodás eszközére. Kolostorokat alapított, melyek közül legnevezetesebb a férjével együtt alapított konstantinápolyi Pantokrátor monostor. A magyar földről érkező szentföldi zarándokokat

szeretettel fogadta és segítette útjukon. A korabeli háborús viszonyok között Bizánc és Magyarország között sokszor közvetített és békéltetett. A Bizánci Birodalomban az Eiréné (Irén) nevet kapta és halála után az ortodox egyház avatta szenté. Mégis, mi Piroskát magyar szentként tiszteljük.

Alakját megörökítették a konstantinápolyi Hagia Sophia mozaik képén. Mái példaként állhat előttünk az az Arpád házi királylány, aki a hazájától távol, bizánci császárnéként is fölismerete és elfogadta mindazt, amivel a sors megajándékozta és megverte. Élete végén kolostorba vonult és apácaként hunyt el 1133-ban.

A konstantinápolyi Hagia Sophia templom.
a mozaik-részleteken balról jobbra haladva
a következő személyeket ábrázolták:
II. (Komnénosz) János bizánci császár.

Szűz Mária a kis Jézussal,
Szent Iréne (Piroska)
(Komnénosz) Mánuel, bizánci császár
(ő Piroska fia, Szent László unokája).

III. BÉLA KIRÁLY UNOKÁJA, PRÁGAI BOLDOG ÁGNES

Ágnes édesanyja származott a magyar szent királyok családfájáról: Konstancia, III. Béla királyunk leánya volt. Ágnes édesapja I. Ottokár cseh király volt, aki arra törekedett, hogy a német birodalomtól függetlenebbé tegye országát. Sajnos a lányát, Ágnest is csak ennek a célnak az érdekében jegyezte el, még gyermekként, a sziléziai herceg egyik fiával. De a rossz néha jóra fordul és Ágnes számára az eljegyzés azt jelentette, hogy elkerülhetett a prágai udvarból. Ágnest jövőendő férje édesanyja a trebnitzi cisztercita kolostorban helyezte el őt. Az a három év, amit Ágnes ezeknél a magasan művelt nővéreknél töltött, döntő hatással volt egész életére.

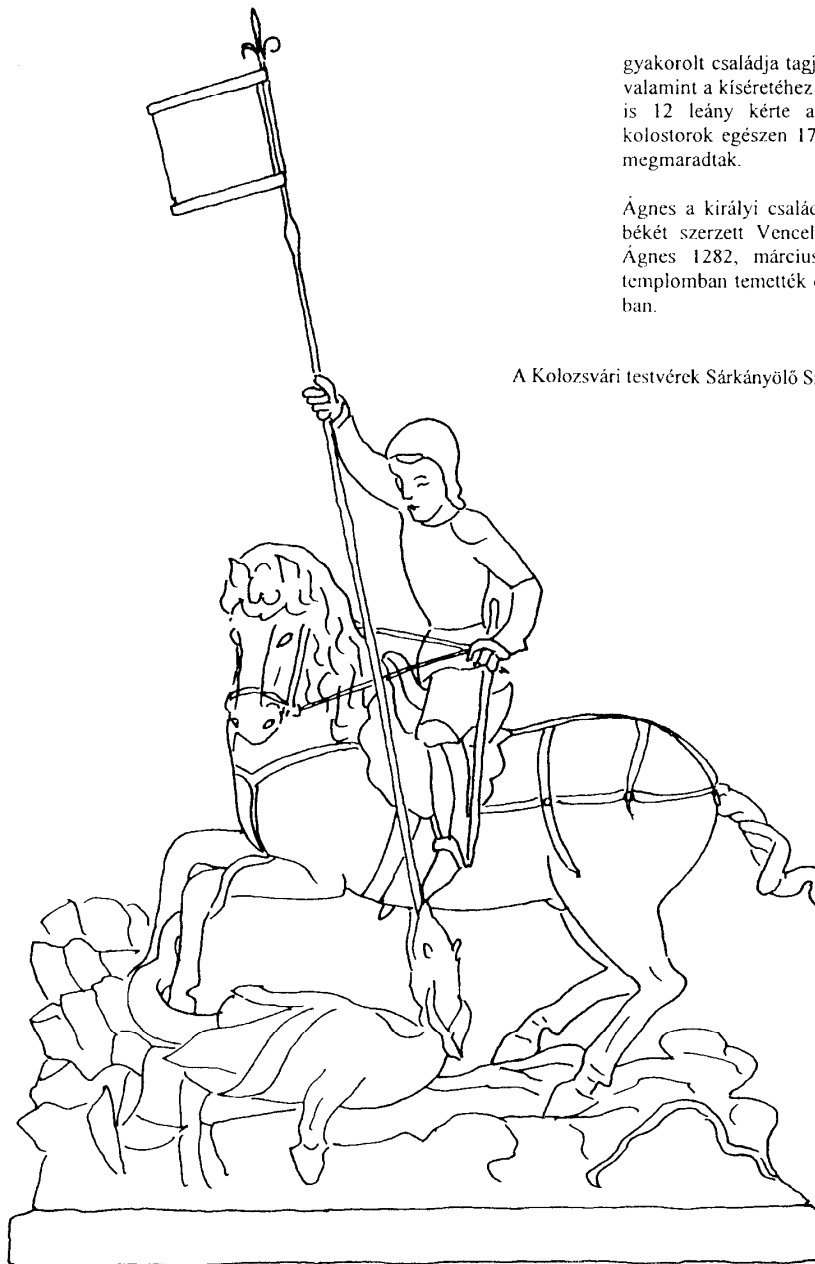
Ágnes jegyese egy vadászaton szerencsétlenül járt, ezért az eljegyzés felbomlott és a Ágnest hazavitték Prágába, a premontrai nővérekre bízta Doksonyban. De apja új házassági kapcsolatot keresett számára és elígérte Ágnest II. Frigyes császár fiának, a későbbi VII. Henrik királynak. Ágnes Ausztriába került a Babenbergeknél udvarába, de rövidesen ennek az eljegyzésnek a felbontására is sor került, mert még ígéretesebb kérések jelentkeztek: III. Henrik angol király és II. Frigyes német-római császár. Az apa, leánya ellenkezésével nem törődve eljegyezte őt a császárral, de az esküvő előtt az apa váratlanul meghalt. Ágnes ekkor, a pápa, (IX. Gergely) segítségével visszavonta eljegyzését Frigyessele, királyi öltözetét daróruhára cserélte föl, s Prága nyomornegyedében vett ki magának egy házat.

Ágnes, a királyi gyermek, már korán észrevette azt, amit Assisi Szent Ferenc és Assisi Szent Klára is, hogy a különböző osztályokat milyen társadalmi igazságtalanságok választják el egymástól. Az itáliai ifjakat is ez készítette arra, hogy elhagyják a szülői házat, és a jómódot és a szerzetesi szegénységet válasszák és ugyanezt tette a cseh hercegisasszony is. Amikor minoriták érkeztek Prágába, Ágnes megkérte uralkodó testvérét, Vencel királyt, hogy építtessen nekik kolostort háza közelében. A minorita testvérek egyike, Kutenbergi Theoderick tanította Ágnest, és beajánlotta Szent Klárának, akivel Ágnes később sokat levelezett. A Szent Jakab templom melletti kolostorba, ahol Ágnes 1234-ben átvette a kolostor irányítását, Klára őt nővért küldött maga mellől. A kolostor körül kórházak és árvaházak, menhelyek és lepratelepek létesültek és a gazdag polgárok közül is sokan a ferences harmadrend tagjai lettek. A városrészben Ágnes örökségéből három templomot is építtetett: Szent Ferenc, Mária Magdolna és Borbála tiszteletére. Ágnes kolostora nagy vonzerőt

gyakorolt családja tagjaira is és II. Ottokár legidősebb leánya, valamint a kíséretéhez tartozó más előkelő nemesi családokból is 12 leány kérte a fölvetelét. Az Ágnes által alapított kolostorok egészen 1782-ig, a II. József kori föllosztásokig megmaradtak.

Ágnes a királyi család gondjait is szíven viselte és többször békét szerzett Vencel király és lázadó fia, Ottokár között. Ágnes 1282, március 2-án halt meg és a Szent Jakab-templomban temették el. XI. Pius pápa avatta boldoggá 1936-ban.

A Kolozsvári testvérek Sárkányölő Szent György lovas szobrát Prágában őrzik.

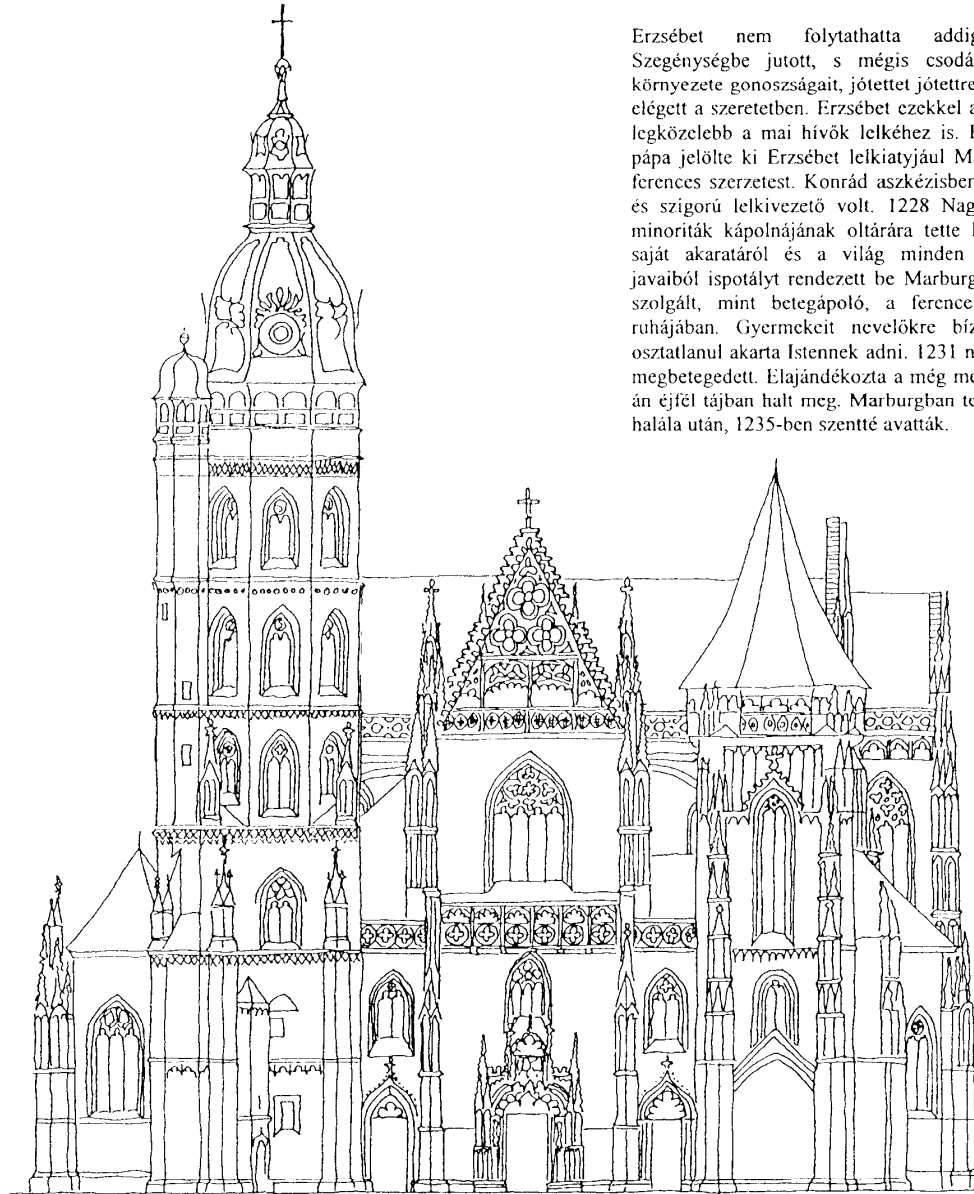

II. ANDRÁS KIRÁLY LEÁNYA, ÁRPÁDHÁZI SZENT ERZSÉBET

Az Árpád házi királyok családjából a harmadik szent királylány 1207 november 19-én született II. András király és Meráni Gertrúd gyermekeként, Sárospatakon. Heisterbachi Caesarius így ír róla: „A tiszteletreméltó és Isten előtt oly kedves Erzsébet előkelő nemzetségből származott, s e világ ködében úgy ragyogott föl, mint a hajnalszín.” A kor szokása szerint szülei már négy éves korában eljegyezték Erzsébetet Tübingia leendő grófjával, Lajossal. A tübingiai gróf és felesége, Hermann és Zsófia meghívták magukhoz Erzsébetet kíséretével, hogy a kis menyasszony Wartburg várában nevelkedjék Lajossal együtt. A kis Erzsébet jósága és kedvessége megnyerte és meghódította a várnép szívét. Lajos kezdettől fogva szívből szerette a nála hét évvel fiatalabb lánykát.

Erzsébet egyéniség volt. Ismételten megszakította játékait, hogy, „Istent szeresse”, és őszinte természetességgel tartotta magát egyenrangúnak a legegyszerűbb gyermekekkel is. Ugyanakkor Erzsébet nem mindenben fogadta el az udvari élet előírt formáit és igen szerette a vad lovaglást, amivel megütközést váltott ki a wartburgi udvar emberekből. Lajos védelmébe vette őt az áskálódásokkal szemben, és aránylag korán házasságot kötöttek, a fiatalok boldog életet éltek, Erzsébet teljes szívvel átadta magát férjének. Följegyezték, hogy férjét hazavárva messzire elébe lovagolt. De férje láthatta azt is, hogy az ifjú asszonyka, bár nagyon szereti őt, Erzsébetet az Isten szeretete is betölti és Isten szeretetéért egy időre még férje közelségét is elhagyja. (éjszaka fölkel mellőle, és a hideg padlóra fekszik, az asztalnál egy falatot sem eszeik, mert bőjtöl). Az 1225-ös éhínség idején Erzsébet megnyitotta a vár kamráit, így segített az éhezőkön.

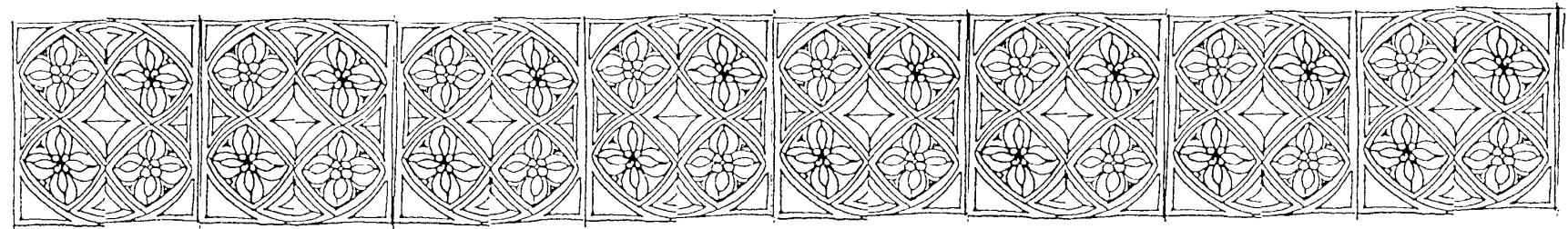
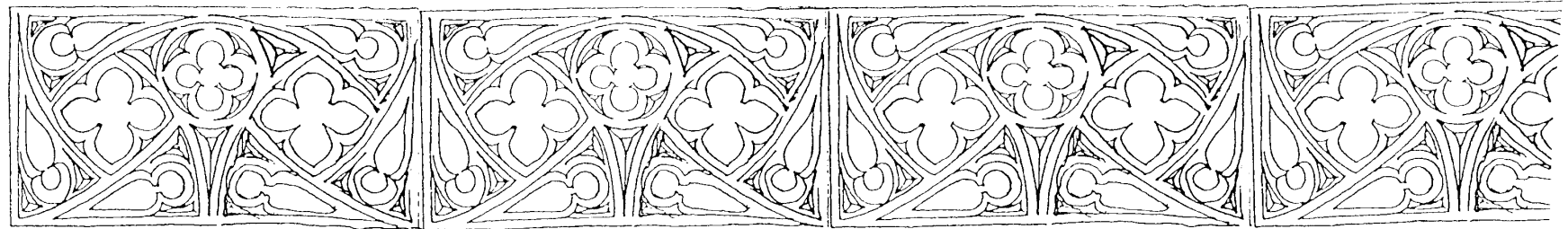
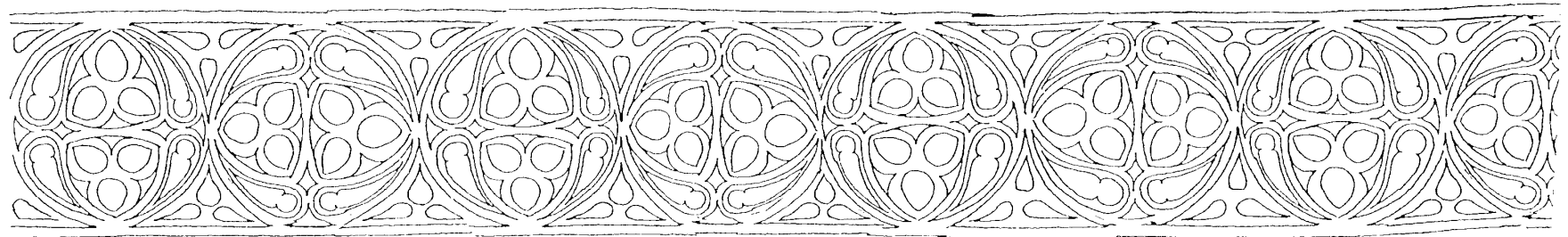
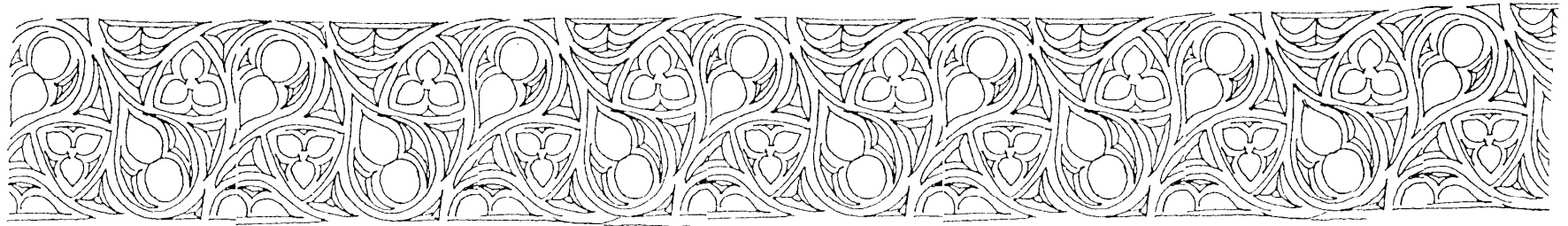
Erzsébet életének harmóniája Lajossal fájdalmas véget ért, amikor Lajos 1227-ben keresztes hadjáratra indult. Lajos útközben megbetegedett és meghalt. Lajos ortalma nélkül nehezen folytathatta addigi életét, ezért gyermekeivel együtt elhagyta a wartburgi várat. Ebből az időből maradt fenn a legismertebb legendája. Sógora, Henrik, aki a vidéket Lajos halála után kormányozta, az egyik napon váratlanul tért haza a vadászatról. Az úton találkozott Erzsébettel, aki épp kosárral a karján igyekezett valahová. Henrik látni akarta, hogy Erzsébet mit visz a kosarában, mire Erzsébet fölnyitotta kosarát, melybe a szegények számára ételmezt csomagolt, de Henrik csak illatozó rózsákat látott benne.

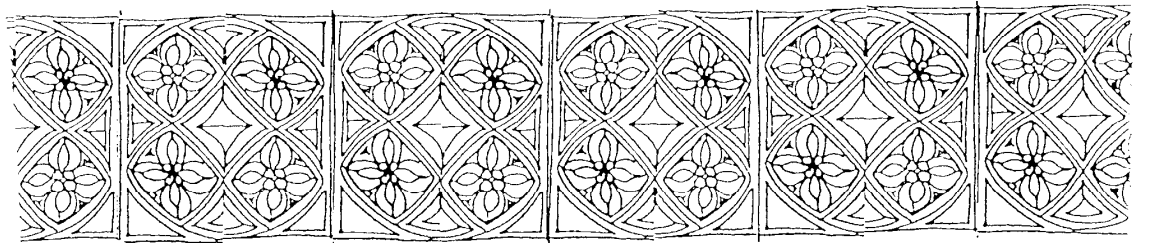
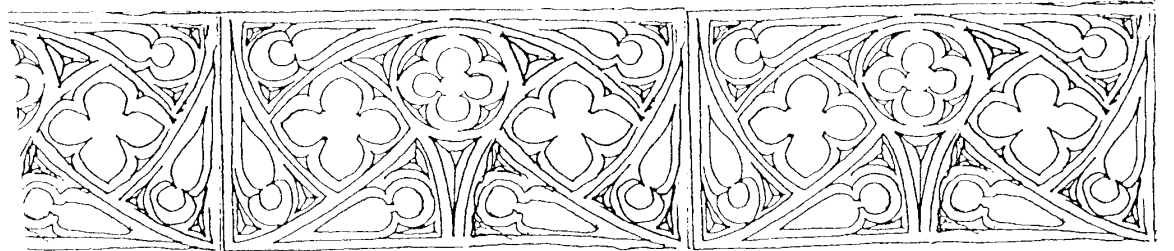
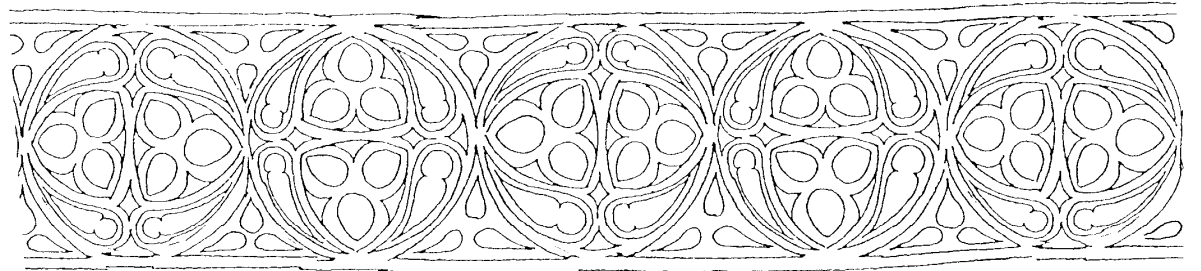
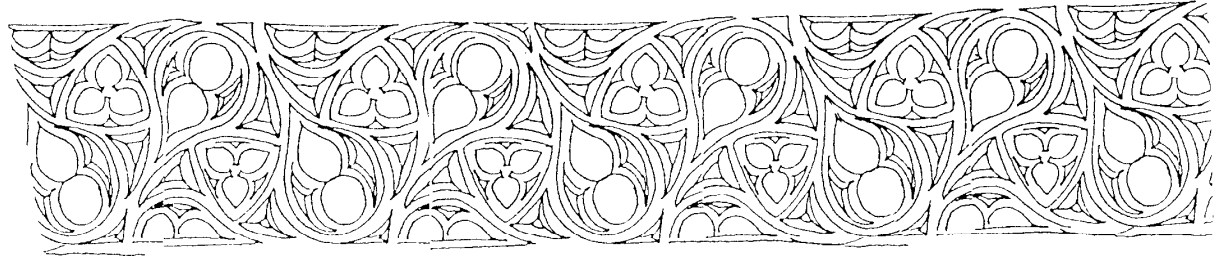

Erzsébet nem folytathatta addigi jótékonykodásait. Szegénységbe jutott, s mégis csodákat művelt, legyőzte környezete gonoszságait, jótettet jótetre halmozott, és fiatalon elégett a szeretetben. Erzsébet ezekkel a vonásaival áll talán a legközelebb a mai hívők lelkéhez is. Élete utolsó éveiben a pápa jelölte ki Erzsébet lelkiatyjává Marburgi Konrádot, egy ferences szerzetest. Konrád aszkézisben és szegénységben élt és szigorú lelkivezető volt. 1228 Nagypéntekén Erzsébet a minoriták kápolnájának oltárára tette kezét, és lemondott a saját akaratáról és a világ minden pompájáról. Özvegyi javaiból ispotályt rendezett be Marburgban és attól fogva ott szolgált, mint betegápoló, a ferences harmadrend szürke ruhájában. Gyermekeit nevelőkre bízta, mert szívét már osztatlanul akarta Istennek adni. 1231 novemberében Erzsébet megbetegedett. Elajándékozta a még meglévő holmiját, és 16-án éjjel tájban halt meg. Marburgban temették el. Négy évvel halála után, 1235-ben szentté avatták.

A kassai Szent Erzsébet székesegyház nyugati homlokzata (balra) és déli homlokzata (jobbra).

IV. BÉLA KIRÁLY LEÁNYA, ÁRPÁDHÁZI SZENT KINGA

Árpádházi Szent Kinga a magyar és a lengyel nép közös szentje. IV. Béla magyar király és Laszkarisz Mária bizánci császári hercegnő elsőszülött gyermekeként 1224. július 24-én született. Atyai nagynénje a Tübingiába szakadt Magyarországi Szent Erzsébet. De nagybátyja, Kálmán herceg, és annak felesége, Szalóme is példás hitéletet éltek és például szolgáltak számára.

A 13. század nagy egyházi mozgalma volt a kolduló rendek kialakulása s közülük a domonkosok is és a ferencesek is jelen voltak IV. Béla udvarában lelkivezetőként is és királyi tanácsadóként is. Kinga a környezetükben egész fiatalon jutott arra az elhatározásra, hogy szüzességi fogadalmat tegyen és életét teljesen Istennek szentelje.

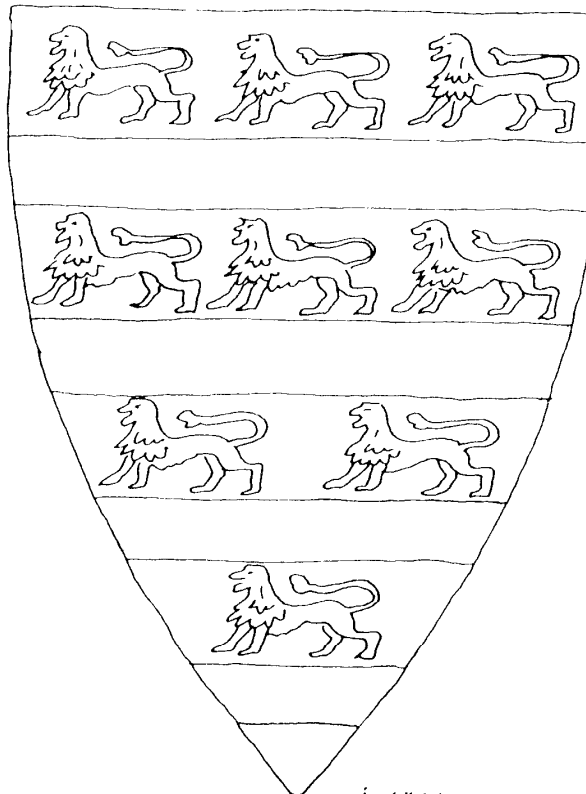
De a királyi leány mindig részese volt az ország életének, diplomáciájának. Nagynénje, Szalóme vetette föl azt, hogy Boleszláv krakkói és szandomiri herceg legyen az öt éves Kinga jegyese. A szülők azonban nagyobb tekintélyű férfiút szántak leányuknak. De a tatárjárás átalakították a dínasztikus terveket és a gyors katonai segítség reményében 1239-ben ígert mondtak a leánykérő lengyel fejedelemnek. Kinga is beleegyezett szülei kívánságába. Észak-Magyarországon és Szandecen keresztül diadalmenetben utazott az esküvőre Kinga, mert életszentségének és szépségének híre a nép kíváncsiságát fölébresztette. Az esküvő és lakodalom után sikerült királyi férjét rávennie arra, hogy tartsa tiszteletben szüzességi fogadalmát, sőt, maga is tegyen ilyen fogadalmat. Mindkettejük buzgósága segítette elő 1253-ban azt, hogy Szent Szaniszlót, Krakkó egykori vértanú-püspökét szentté avassák.

A tatárok Magyarországon is és Lengyelországon is végigpusztítottak. Míg Béla király és családja a tengermellékre menekült, addig Kinga és férje a szepességi Podolinba menekült előbb, majd később a Dunajec partján épült Csorsztin várában húzta meg magát. Amikor Kinga hazalátogatott a tatárjárás után, édesapjától elkérte a wielickai sóbányákat. Ekkor történt a legendás epizód is Kinga gyűrűjével. Amikor édesapja kíséretében eljutott a máramarosi sóbányákba, az egyik aknaszlatinai tárnában Kinga gyönyörködve nézte a csillogó, hófehér sótömböket. Ahogy eszébe jutottak lengyel alattvalói, akik csak sós forrásokból párolgattatott, (ún. fött) sóval kénytelenek beérni, így szólott atyjához: „Atyám, add nekem ezt a sóknát, és engedd meg, hogy innen egyenesen Lengyelországba vihessék a sótömböket.” A király teljesítette leánya kérését, Kinga pedig lehúzta ujjáról a jegygyűrűjét, és

az akna birtokba-vételének jeléül a mély aknába dobta. Később, a bánya megnyitásakor, a legenda szerint a bányászok megtalálták Kinga gyűrűjét.

Kinga férje, hosszú betegség után, 1279-ben meghalt. Temetésén Kinga már a ferences apácák (klarisszák) ruhájában vett részt, és Jolán húga társaságában az ószandeci klarissza zárdába lépett. Jótékonykodással és önmegtadó imaéletben teltek napjai a nővéreknek. 1284-ben a kolostor nővérei Kingát főnöknőjükké választották. 1287-ben egy tatár betörés elől

Csorsztin várába menekültek. Az ostromlókat Baksa Simonfia György vitéz és maroknyi magyar csapata futamította meg a vártól egy éjjeli rajtaütéssel. Visszatérve, az ószandeci kolostort földúltan találták, így Kinga 63 évesen ismét az újjáépítés munkáját irányította. A viszontagságok 1291 ősziére lassan felörölkék életerejét és 10 hónapi betegség után 1292. július 24-én, elhunyt. 1690-ben VIII. Sándor pápa avatta Kingát boldoggá, 1999-ben pedig II. János Pál pápa avatta őt szentté. Árpádházi Szent Kinga Lengyelország egyik védőszentje.

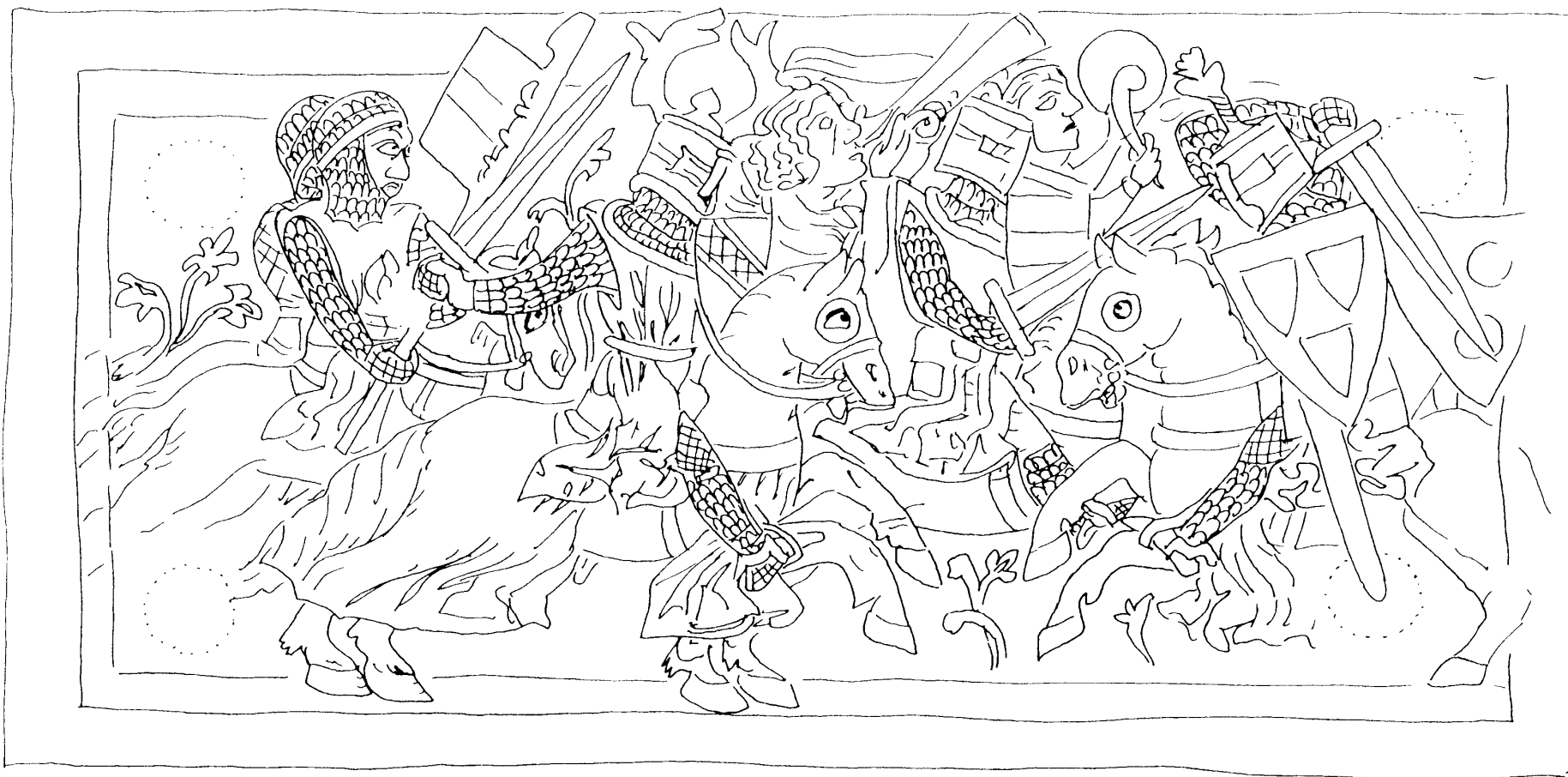

Árpádházi magyar királyi címer Imre király korából (Imre III Béla idősebbik fia volt és IV. Béla nagybátyja).

Lengyel királyi címer

IV. Béla idején érkeztek a kunok hazánkba. A tatárok elől menekültek. Királyukat azonban a pesti nép meggyilkolta, ezért a kunok, éppen a szükséges időkben, elmenekültek az országból. Béla király a tatárjárás után befogadta a kunokat. Fiának, aki később V. István néven uralkodott, eljegyezte feleségül a kun király lányát, Erzsébetet. E házasságból született László, aki vitéz katona volt. IV. (Kun) László néven uralkodott és két nevezetes csatája is volt. A hódtaui csatában (a mai Hódmezővásárhelynél) legyőzte a lázadó kunokat. A dümkruti csatában pedig a feltörekvő Habsburg Rudolfot támogatta az akkor erősebb Ottokár cseh királlyal szemben. Helytelen életvitelle miatt többször megfedtte őt Monoszlói Ladomér esztergomi érsek. Képünk a kigyópusztai szijcsat ábráját mutatja be, egy lovagi kori csatajelenetet.

IV. BÉLA KIRÁLY LEÁNYA, ÁRPÁDHÁZI BOLDOG JOLÁN

IV. Béla király a második honalapítónk. De a korábbi szent királyok után ő a családjában a szent királynéok eszméjét vitte tovább. Második leánya az életszentség megvalósításában Árpádházi Boldog Jolán. A tatárjárás előtt, 1239-ben született és Jolán a szülői házban azt az első öt évet tölthette, amely öt évbe beleesett a tatárjárás is. Ekkor szülei Jolánt Krakkóba vitték, Kinga nővérehez, aki Boleszláv lengyel király felesége volt már. A szent életű Kingában Jolán példaképet talált és követte őt a keresztény életszentségben. Jolán 1256-ban lett a felesége a gnieźnói hercegnek, Jámbor Boleszlávnak. Az esküvői szertartás után a fiatal pár a férj hazájába, Nyugat-Lengyelországba költözött és ott Jolán 23 évet élt példás keresztény házasságban. Három gyermekük született: Hedvig, Anna, és Erzsébet. Nevelésük mellett állandó imádságban, vezeklésben és a jócselekedetek gyakorlásában teltek napjai. Nagynénje, Árpádházi Szent Erzsébet példáját követve segített a templomokban, a kórházakban, saját kezűleg gondozta a betegeket, árvákat, szegényeket.

Származása és erényei szerint is királyi lélek volt, férjével szemben véleményét vagy akaratát soha nem próbálta előtérbe helyezni. nem vitakozott, nem védekezett. Pedig férjének rossz tanácsadóit Jámbor Boleszlávot ellene és az Egyház ellen hangolták. Imádkozott értük és eltűrte a megpróbáltatásokat. Amikor a hamis tanácsadók gonoszságára fény derült, az Úr visszaadott Jolánnak mindent, amit – mint Jóbtól egykor – elvett.

Fejedelem férje sokszor harcolt a németek és a litvánok ellen. Jolán ilyenkor megsokszorozta imádságait férjéért. Amikor Boleszláv halálos sebbel tért vissza az egyik csatából Jolán éjjel-nappal ápolta, tartotta önmagában is, és férjében is a reményt, majd amikor már látszott az elkerülhetetlen vég, előkészítette hitvesét az elköltöztetésre. 1279-ben meghalt Boleszláv, Jolán pedig visszatért a krakkói udvarba, Kingához. Rövidesen Kinga is megözvegyült, s a két nővér az ószandeci klarissza kolostorba vonult, ahol 12 évet töltöttek egészen Istennek szentelt életben. Kinga halála után, 1292-ben Jolán visszatért Gnieźnóba, a férje által alapított gnieźnói kolostorba, ahol apátnővé választották. Mégis, Jolán úgy élt a szerzetesnővérek között, mint mindenki szolgálója. 1298. június 11-én hunyt el és a gnieźnói klarissza kolostor kápolnájában temették el. Boldogként való tiszteletét XII. Leó pápa 1827-ben engedélyezte a minoriták és a klarisszák számára, majd XIII. Leó pápa ezt kiterjesztette egész Lengyelországra.

M.S. Mester: Mária és Erzsébet találkozása.

Béla király búcsút vesz lányától.

Veit Stoss: Angyali üdvözlés. Veit Stoss faragta a krakkói Mária templom főoltárának szobrait.

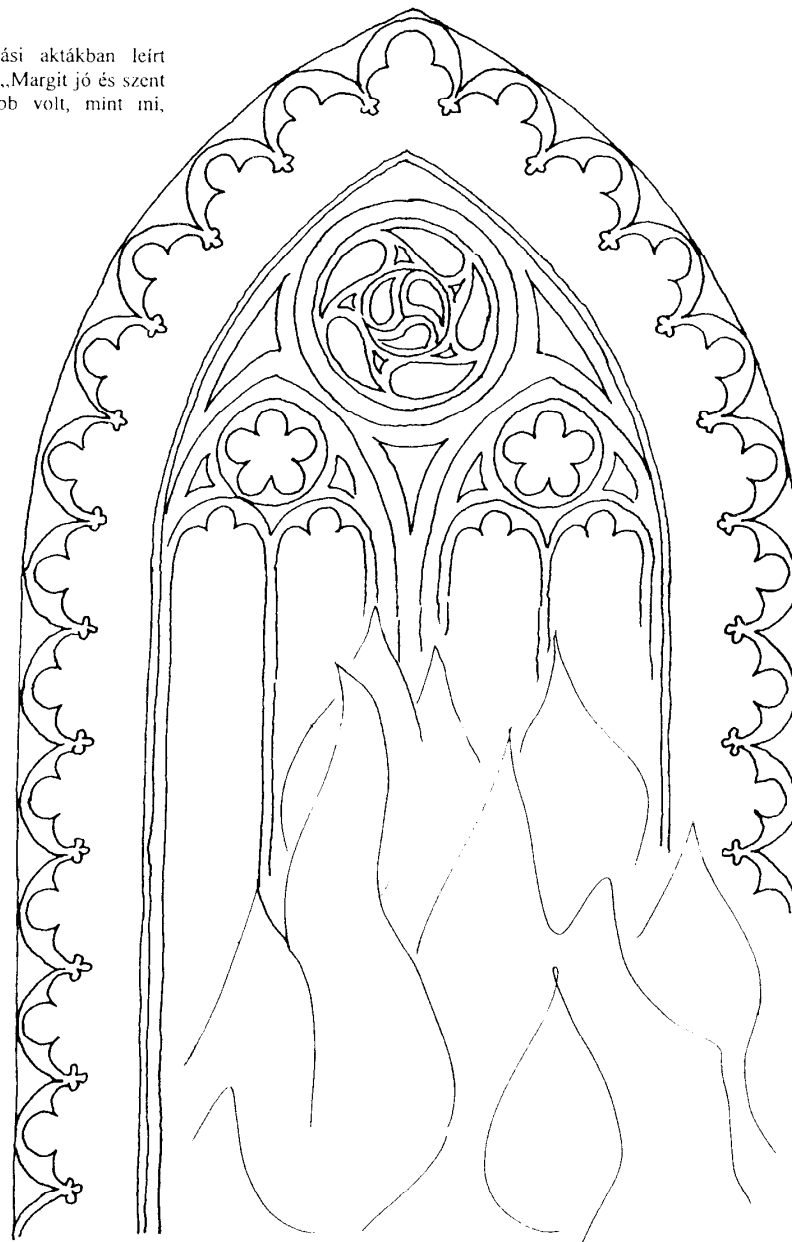
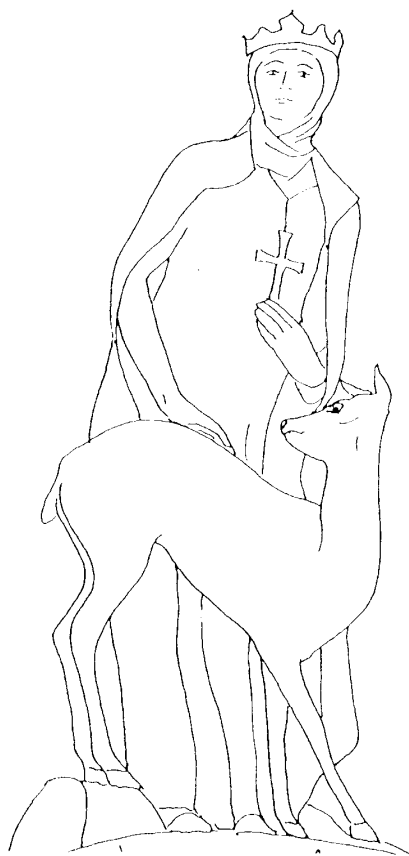
IV. BÉLA KIRÁLY LEÁNYA, ÁRPÁDHÁZI SZENT MARGIT

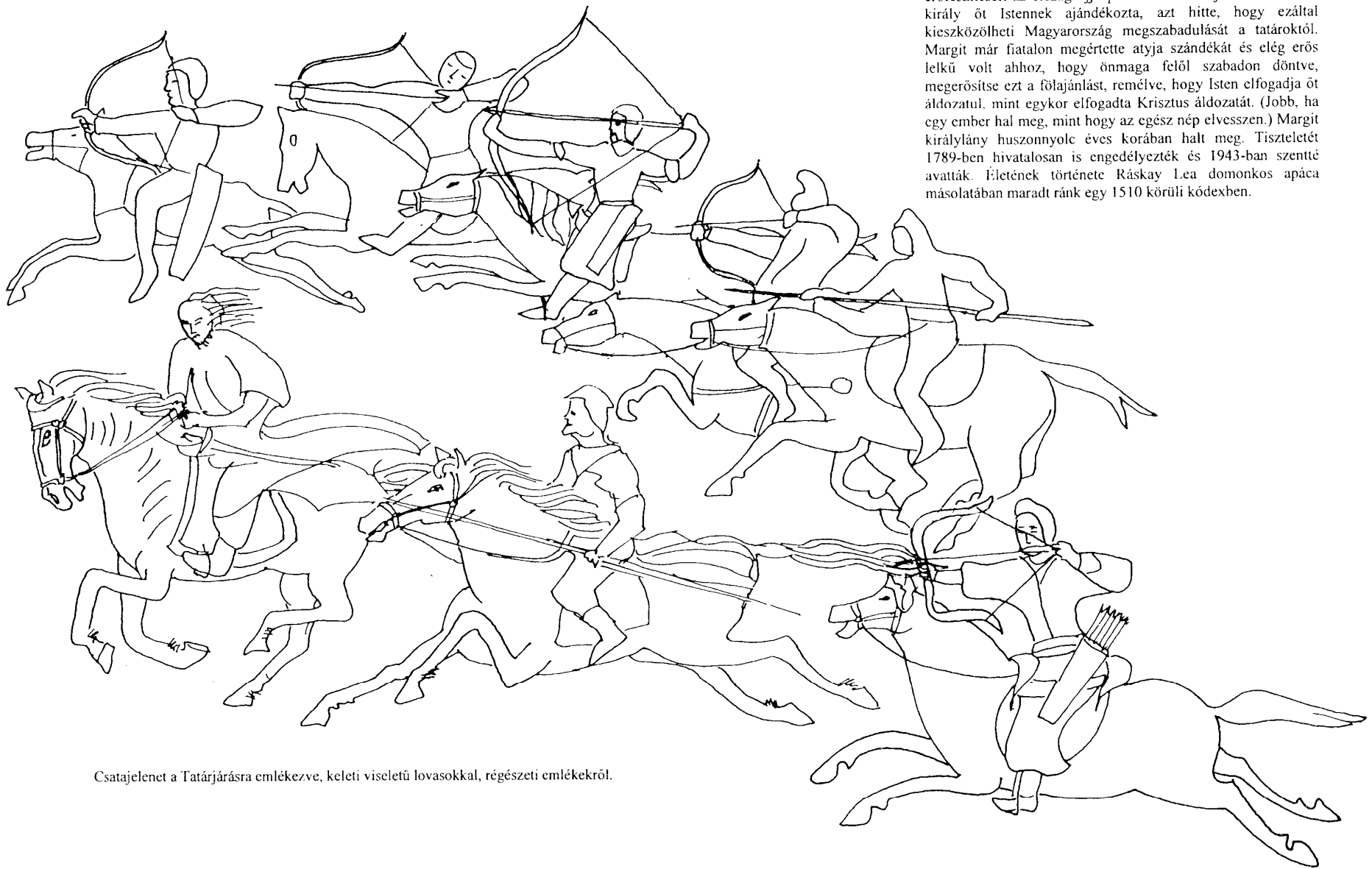
IV. Béla magyar király és Laszkarisz Mária bizánci császári hercegnő harmadik szent királynéja Árpádházi Szent Margit. A tatárjárás alatt született, Klissza várában a Dalmáciai tengerparton, 1242-ben, január 18-án. A mongol tatárok előbb az egysült lengyel-német sereget győzték le Wahlstattnál, majd a magyar király seregét Muhinál. A királyi pár Dalmáciába menekült. Születendő gyermeküket Istennek ajánlották. Amikor Batu kán visszatért keletre, IV. Béla és felesége hálásan teljesítette fogadalmát és a kis Margitot hároméves korában átadták a veszprémi domonkos nővéreknek. Ez a rend akkor még igen fiatal volt Magyarországon. Friss erővel és töretlen energiával dolgozott az újjáépítésen. A Szent Domonkos rend apácai a bensőséges szeretetben, a szenvedő Megváltó iránti nagy odaadásban, a megalkuvás nélküli vezeklő szellemben voltak kitarók. Vezeklésük a szeretet önfeláldozó tetteiben, a betegek gondozásában, a belpoklosok ápolásában nyilvánult meg. Ebben a szellemben növekedett fel Margit királyné.

Édesapja egy új kolostort építtetett leánya és szerzetesnővérei számára Duna Buda és Pest közelében fekvő egyik szigeten, amit akkor a Nyulak szigetének hívtak. Margit 1254-ben már ebben a kolostorban tette le szerzetesi fogadalmát. Az egykori leírások jelzik, hogy a fiatal királyné tudta, mit vállal: Margit szabad akarattal és szívének teljes odaadásával szentelte magát az Úrnak.

Az ország helyzete ugyan megkívánta volna, hogy mint nővérei, Margit is királyi házassággal erősítse a honvédelem helyzetét. Atyja föl is kereste a kolostorban ilyen célú házassági ajánlattal, jelezve hogy a lengyel király is és a cseh király is szívesen feleségül venné. IV. Béla arról is biztosította leányát, hogy Róma megadná a fölmentést fogadalmá alól. De Margit a kéréket határozottan visszautasította. Mégis, a cseh királlyal, Ottokárral, bemutatkozás formájában, atyjával szembeni udvariasságból, találkozott. A cseh király azonban a szépségéről beszélt, amit Margit fölháborodással utasított vissza, azt mondva a nővéreknek, hogy inkább levágatja az orrát, hogysen még egyszer ilyen hütlenségnek kitégye magát. Édesapjának is az emlékezetébe idézte: ő ajánlotta föl egykor Istennek, és ő hűséges marad égi jegyeséhez, ég és föld Királyához, mindenkoron. Margit számára természetes volt a kolostori szigorú szabályok megtartása, az önsanyargatás, az utálatot gerjesztő betegek szolgálata, a nehézségek közötti hősies kitarás. Erélyesen leszoktatta nővértársait arról, hogy benne a királynéyt észrevegyék. Az egyik szolgáló társa, akit

megmentett a fulladástól, a szentéavatási aktákban leírt tanúvallomásában így mutatta be Margitot: „Margit jó és szent volt, mindnyájunk példaképe. Alázatosabb volt, mint mi, szolgálóleányok.”

Önfeláldozó életét Isten imameghallgatásokkal és csodákkal jutalmazta. Atyját tisztelte és szerette és bár nem hagyta, hogy politikai érdekből férjhez adják, ismerte IV. Béla terveit és erőfeszítéseit az ország újjáépítésének munkájában. Amikor a király őt Istennek ajándékozta, azt hitte, hogy ezáltal kieszközölheti Magyarország megszabadulását a tatároktól. Margit már fiatalon megértette atyja szándékát és elég erős lelkű volt ahhoz, hogy önmaga felől szabadon döntve, megerősítse ezt a följánlást, remélve, hogy Isten elfogadja őt áldozatul, mint egykor elfogadta Krisztus áldozatát. (Jobb, ha egy ember hal meg, mint hogy az egész nép elveszzen.) Margit királylány huszonnyolc éves korában halt meg. Tiszteletét 1789-ben hivatalosan is engedélyezték és 1943-ban szentté avatták. Életének története Ráskay Lea domonkos apáca másolatában maradt ránk egy 1510 körüli kódexben.

Csatajelenet a Tatárjárásra emlékezve, keleti viseletű lovasokkal, régészeti emlékekről.

NAGY LAJOS KIRÁLY LEÁNYA, SZENT HEDVIG, LENGYELORSZÁG VÉDŐSZENTJE

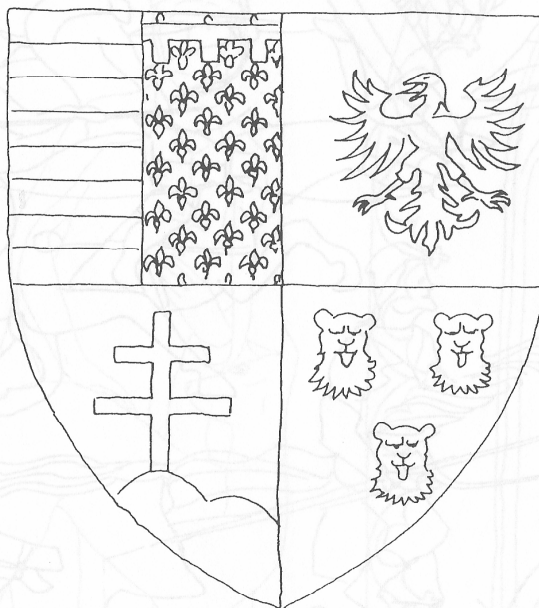
Szent Hedvig is a magyar és a lengyel nép közös szentje. Édesapja Nagy Lajos magyar-lengyel király, édesanyja, II. István boszniai herceg leánya, Erzsébet volt. Szüleinek harmadik leányaként születet 1373-ban. A kor szokása szerint a kis királynőt négy éves korában jegyezték el Habsburg Vilmostal, az osztrák herceg fiával. Nagy Lajosnak nem lévén fiú gyermeke, gondoskodni kellett a trónutódlásról, ezért Mária lányát jelölte a magyar és Hedviget a lengyel trónra.

Hedviget 1384-ben lengyel királynővé koronázták. Alig volt 10 esztendő s Hedvig és erős kezű uralkodót kívántak mellé állítani. Az országtanács Hedviget a jóval idősebb Jagelló litván nagyherceg mellé rendelte feleségül, mert így remélte biztosítani az erélyes férfikart a kormányzáshoz, és így akarta elérni azt is, hogy a litvánok megtérjenek a keresztény hitre, ami hosszú időre biztosított a békét a két szomszéd nép között. Hedvig, bár szerette Vilmost, mégis meghozta azt az áldozatot Jagelló herceggel kötött házassággal, és 1385-ben Hedviget litván királynővé koronázták, a Jagelló Ulászló pedig megkeresztelkedett s ma őt II. Ulászló lengyel királyként ismerjük.

A királyi pár a keresztény hittérítő munkát közösen végezte. 1388-ban alapították meg a vilnai litván püspökséget. (Kétszáz évvel később a szintén magyar származású lengyel király, Báthory István alapítja a vilnai egyetemet.) Hedvig a prágai egyetemen szervezett kollégiumot a litván papság képzésére. A krakkói egyetemen pedig teológiai kart szervezett. Több szerzetesrend munkáját támogatta, bencés és klarissza kolostort alapított. A szent magyar királynők példáját követve Hedvig is a szegények, a betegek, az árvák és az özvegyek istápolója lett, vagyonát, örökségét a szegények között osztotta szét. 1399-ben, 26 éves korában hunyt el Krakkóban és itt is temették el.

A lengyel nép Hedviget, az ő nyelvén Jadwigát, a legnagyobb lengyel királynőként és szentként tisztelte és tiszteli ma is. II. János-Pál pápa 1974-ben megerősítette ennek a tiszteletnek az egyházi bulláját, amely még 1426-ból származott, majd pápaként, már 1997-ben, június 8-án, Krakkóban avatta szentté. II. János Pál pápa szavait idézzük: "Sokat vártál Hedvig erre az ünnepi napra. Majdnem hatszáz év múlt el haláloed óta, mely fiatalon ért téged. Az egész nemzet szeretete övezett téged, aki a jagellói idők kezdetén állsz, te az uralkodó ház alapítója; te, a Jagelló Egyetem megújítója, Ós-Krakkóban,

sokat vártál a te szentté avatásod napjára - arra a napra, amelyen az egyház ünnepélyesen kinyilvánítja, hogy az ő hagyományos méretében, szent patrónája vagy Lengyelországnak, - annak a Lengyelországnak, mely közreműködésed által Litvániával és Ruténfölddel egyesült: a három nemzet köztársaságának védőszentje. Ma érkezett el ez a nap. Sokan szerették volna megérni ezt a pillanatot, de sokaknak nem adatott meg. Múltak évek és századok, s úgy tűnt, hogy szentté avatásod szinte lehetetlen. Ez a nap legyen az örvendezés napja, ne csak számunkra, akik ma élünk, hanem mindazok számára is, akik ezen a földön ezt nem érthették meg. Legyen ez a nap a szentekkel való közösségünk

Szent Hedvig Lengyelország királynője. Címerében a magyar címer ezüst és piros pólyák mellett az Anjou liliomokat látjuk balra fent, míg a többi mezőben a lengyel sast, a magyar kettőskeresztet és a dalmát leopárdfejeket találjuk.

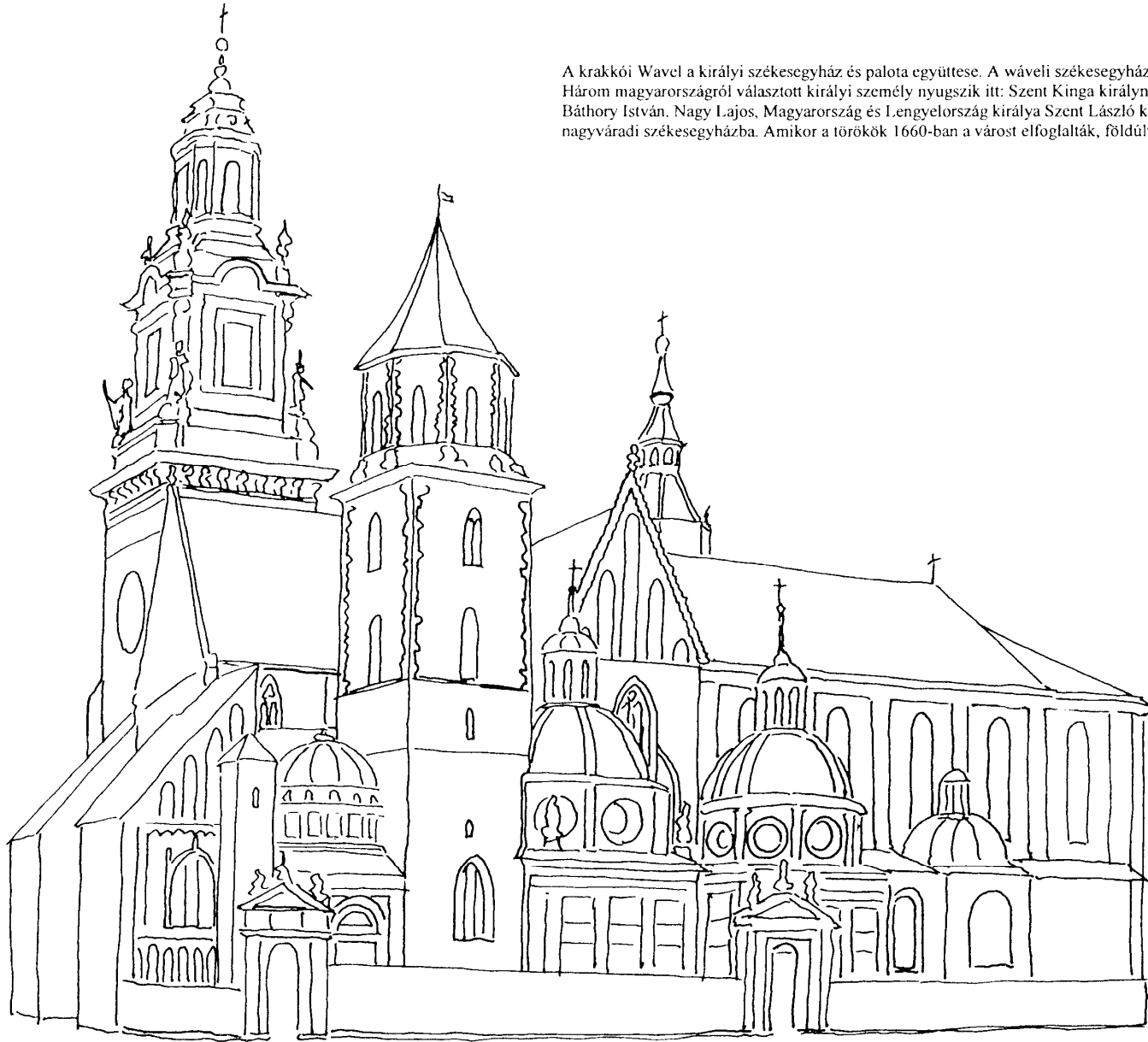
nagy napja. (Gaude, mater Polonia!)

Szent Hedvig lengyel királynő személye kedves magyarok és lengyelek között. Árpádházi ősei mellett az életszentsége és küldetését teljesítő példája az, ami soha el nem halványuló fényvel világít. Az évszázados magyar-lengyel kötődés jeleként az egi Minorita templomban találjuk a három szent magyar királynő ereklyéjét, mert itt van elhelyezve Árpádházi Szent Kinga és Boldog Jolán ereklyéi mellett Szent Hedvig ereklyéje is. Jelen lesz a három szent ereklyéje a Krakkóban épülő Isteni Irgalmasság Bazilikájában, a magyar-lengyel szentek kápolnijában.

Jagelló Ulászló, lengyel király. Címerében a lengyel sast és a litvánok páncélos lovasát láthatjuk.

A krakkói Wawel a királyi székesegyház és palota együttese. A wáveli székesegyház a lengyel királyok nyughelye. Három magyarországról választott királyi személy nyugszik itt: Szent Kinga királyné, Szent Hedvig királynő és Báthory István. Nagy Lajos, Magyarország és Lengyelország királya Szent László király mellé temetkezett, a nagyváradi székesegyházba. Amikor a törökök 1660-ban a várost elfoglalták, földülták a magyar királysírokat.

Magyarországi szent királynéok: Kinga, Erzsébet és Jolán: oltárképeken és faragványokon. Teszik, amit egész életükben tettek: imádkoznak, építenek és segítenek a szegényeken.

**AZ ÓKORI EURÁZSIAI MŰVÉSZETEK
SOROZATBAN MEGJELENT (2007 júniusáig)**

1. HONFOGLALÁS KORI KIFESTŐ - 1996
2. ROMÁNKORI TEMPLOMKAPUK - 1998
3. SZENT LÁSZLÓ KIFESTŐ - 1999
4. SZENT ISTVÁN KIRÁLY EMLÉKEZETE - 2000
5. KELTA KIFESTŐ - 2000
6. VIKING KIFESTŐ - 2000
7. SZKÍTA KIFESTŐ - 2001
8. KAZETTÁS MENNYEZETEK - 2002
9. JAPÁN, A FELKELŐ NAP ORSZÁGA - 2002
10. 1000 ÉVES MAGYARORSZÁG - 2002
11. IRÁNI KIFESTŐ - 2003
12. KAUKÁZUSI MŰVÉSZET - 2003
13. KÖZÉP ÁZSIAI MŰVÉSZET - 2003
14. A HUNOK MŰVÉSZETE - 2003
15. ÓKORI KRÉTAI ÉS GÖRÖG MŰVÉSZET - 2004
16. AT ÖRMÉNYEK BIBLIA-MŰVÉSZETE - 2004
17. ETRUSZK, RÓMAI ÉS TOSZKÁNIAI MŰVÉSZET - 2004
18. ŐSI KÍNAI MŰVÉSZETEK - 2004
19. SZIBÉRIA MŰVÉSZETEK - 2005
20. MEZOPOTÁMIAI MŰVÉSZETEK - 2006
21. MAGYARORSZÁGI SZENT KIRÁLYLÁNYOK EMLÉKEZETE - 2007

Előkészületben
EURÁZSIAI LOVASNÉPEK MŰVÉSZETE ÉS A MATEMATIKA
HUN-SZKÍTA MŰVÉSZET
KISÁZSIAI MŰVÉSZETEK

Kapcsolódnak sorozatunkhoz AZ
EURÁZSIAI MŰVÉSZETTŐL A SZÁMÍTÓGÉPES GRAFIKÁIG,
az EURASIAN SCULPTURES és
az ADATHORIZONTOK EURÁZSIABAN c. füzetek is.

**AZ EURÁZSIAI MŰVÉSZETEK SOROZAT 21. FÜZETE:
MAGYARORSZÁGI SZENT KIRÁLYLÁNYOK EMLÉKEZETE**

Bérczi Szaniszló, Budapest, 2007

ISBN 978-963-87437-2-5

Kiadja a Természet- és Környezetvédő Tanárok Egyesülete
Budapest, III. kerület, Aradi u. 20.

Hálával és szeretettel gondolok mindazokra, akik valamilyen formában segítették az Eurázsiai Művészetek kiállítási füzet-sorozat napvilágra hozását: Bánsági Tamás, Bánsági Mária, Bérczi Alajos, Bérczi István, Bérczi Katalin, Bérczi Zsófia, Bíró Mária, Cech Vilmos, Deákné Demjén Ilona, Deák Gyula, Detre Csaba, Dobos László, Fabriczy Anikó, Földi Tivadar, Fröhlich András, Gucsik Arnold, Gulyás Balázs, Gulyás Pálné, Hudoba György, Kabai Sándor, Kardos Mihály, Kiss Ádám, Kiss Ulrich, Kiszél Vilmos, Kojima Hideyasu, Kovács Zsolt, Kubovics Imre, Lajos István, László Gyula, Lukács Béla, Magyar Györgyike, Matyasovich Henrik, Miura Yasunori, Muzslay István, Nagy Dénes, Pap Gábor, Péter Júlia, Péter Borbála, Pintér Ambrus, Sára Endréné, Szabó László, Szili István, Szőkefalvi Nagy Erzsébet, Takahito Mikasa hg., Takaki Ryuji, Tóth Albert, Yanai Keizo, Yan Dun-Shih, Veszelszky Endréné.